

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

СУЧАСНА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Частина II

**Дніпро
2023**

УДК 81'1(477)

ББК 81'2 УКР

С 91

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 21 грудня 2023 р.)*

*Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу
«Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 28.02.2023 р.)*

Сучасна прикладна лінгвістика. Збірник наукових праць. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2023. Ч. II. 255 с.

(в авторській редакції)

У збірник увійшли наукові дослідження, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні погляди на прикладну лінгвістику» (09 листопада 2023 року). Тематика статей охоплює актуальні питання щодо розвитку та становлення прикладної лінгвістики.

Матеріали наукових досліджень можуть бути використані у практичній діяльності фахівців вказаних напрямів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

ISBN 978-966-981-879-9

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнєва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Дудник Олена Володимирівна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Хмель-Дунай Галина Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – провідний фахівець відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

© ВНПЗ «ДГУ», 2023

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	----------

Алексєєв Артур. Взаємодія знань корпусної лінгвістики та інформаційних технологій у навчальному процесі	6
Андрішко Олег. Матеріали до словника міжмовних омонімів: українська мова й ізоляти / некласифіковані мови Африки	15
Варакута Марина. Мистецтво говоріння і слухання: ключі до ефективного спілкування.....	25
Василенко Наталія. Літературний портрет Катеринослава. Іван Манжура (1851-1893) – український поет-казкар, вчений-фольклорист. Концептуальні роздуми та музейні інтерпретації	34
Глущенко Ганна. Практичний досвід перекладу літератури за допомогою нейромережі: переваги та виклики	43
Дудник Олена. Політика українізації напр. XX – на поч. XXI ст	53
Квітинська Ліана. Короткий екскурс у історію етносеміотики, питання та перспективи розвитку етносеміотики як науки	61
Корсунська Вікторія. Kommunikative Kompetenz als Element der interkulturellen Kommunikation und der beruflichen Interaktion eines Individuums in der gegenwärtigen Stufe der gesellschaftlichen Entwicklung	73
Крашеніннікова Тетяна. Роль мов у сприйнятті народів як націй	87
Лимар Андрій. Державна політика формування гуманітарної складової професійної ідентичності особистості студента.....	93
Natsiuk Maryana. Osidak Viktoriia. Applying multilingualism in foreign language teaching	103
Негодченко Ольга. Відображення етнокультури у творах Миколи Пимоненка.....	113
Нежива Ольга. Предметно-мовне інтегроване навчання іноземних мов у закладах вищої освіти.....	124
Поповський Анатолій. Дбаймо про культуру мови – державотворчого коду нації	132
Rakutienė Silvija, Butrimė Edita. Development of personal competences at a specialized university – a changing paradigm of traditional education	140
Руколянська Наталія. Терміни на позначення абстрактних понять у субмові кримінального процесуального права.....	151
Сергієнко Наталія. Мовні аспекти юридичної термінології у сучасному законодавстві.....	159
Сковронська Ірина. Сучасні виклики та чинники збереження національної ідентичності українців	167
Sukhoviyi Vitalii. In the beginning was the word? Language and national consciousness. Ukrainian case	175
Хмель-Дунай Галина. До питання збереження автентичності в етнокультурному просторі.....	208

Холод Ірина. Особливості використання методології CLIL у викладанні англійської мови професійного спрямування	219
Шапошнікова Анастасія. Концепт «Паляниця» в етнографічних і фольклорних матеріалах, надрукованих наприкінці XIX – на початку XX ст.....	227
Шостак Оксана. Лінгвістичні інструменти для створення психологічної адаптації.....	236
Юрченко Анна. Музейне заняття «Як козаки у розвідку ходили»: захід на стику історії, археології та патріотичного виховання.....	244
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	253

1. Cutrim-Schmid, E. (2021). 'I think it's boring if you now only speak English': Enhancing learner investment in EFL learning through the use of plurilingual tasks. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 16(1), 67-81.
<https://doi.org/10.1080/17501229.2020.1868476>
2. De Angelis, G. & Selinker, L. (2001). Interlanguage transfer and competing linguistic systems. In J. Cenoz, B. Hufeisen, & U. Jessner (Eds.), *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives* (pp. 42-58). Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853595509-004>
3. Duarte, J. & Günther-van der Meij, M. (2020). Multilingual interaction in secondary education in the Netherlands: A translanguaging approach. In C. Kirsch & J. Duarte (Eds.), *Multilingual approaches for teaching and learning: From acknowledging to capitalising on multilingualism in European mainstream education* (pp. 75-93). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429059674-7>
4. Duarte, J. & Kirsch, C. (2020). Introduction: Multilingual approaches for teaching and learning. In C. Kirsch & J. Duarte (Eds.), *Multilingual approaches for teaching and learning: From acknowledging to capitalising on multilingualism in European mainstream education* (pp. 1-12). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429059674>
5. European Parliament. (n.d.). *Language policy*.
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/142/language-policy>.
6. Extra, G. & Yağmur, K. (Eds.). (2012). *Language rich Europe: Trends in policies and practices for multilingualism in Europe*. Cambridge University Press on behalf of the British Council.
7. Nikolska, N. & Pershukova, O. (2020). Development of multilingual education in Ukraine. *SHS Web of Conferences*, 75.
<https://doi.org/10.1051/shsconf/20207501004>.
8. State Statistics Service of Ukraine [SSSU]. (n.d.). *All-Ukrainian population census 2001*. <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/>

ВІДОБРАЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРИ У ТВОРАХ МИКОЛИ ПИМОНЕНКА

Ольга НЕГОДЧЕНКО

старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

У статті проаналізовано життя та творчу діяльність Миколи Пимоненка як українського художника-живописця побутового жанру. Авторка звернула увагу на картини присвячені гостро соціальним темам: козаччині, видам мистецтв України, культурі сільського життя. Творчий доробок Миколи Пимоненка склав більше 1000 робіт.

Ключові слова: художник-живописець, побутовий жанр, картина, етюд, малюнок, художня виставка.

The article analyses the life and artistic output of Mykola Pymonenko as a Ukrainian painter of everyday life genre. The author drew attention to the paintings devoted to acutely social themes: the Cossacks, the arts of Ukraine, and the culture of rural life. Mykola Pymonenko's creative output comprised more than 1000 works.

Keywords: painter, everyday genre, painting, sketch, drawing, art exhibition.

Микола Корнилович Пимоненко – український художник-живописець, народився в 1862 році і пішов із життя 1912 року. Його батько був майстром зі спорудження вітарів та розпису церков.

Майбутній художник здобув спеціальну освіту в Київській рисувальній школі, де його вчителями були відомі українські художники Микола Мурашко, Йосип-Казимир Будкевич. Також навчався в Петербурзькій академії мистецтв у майстерні українського живописця, академіка Володимира Донатовича Орловського. Вчитель не схвалював надмірний реалізм і членство у Товаристві південних художників-пересувачів, але разом із тим розумів, що молодий Микола Пимоненко не відмовиться від національної парадигми, а буде відображати правду життя народу. За рішенням Ради академії він отримав звання вчителя малювання і викладав у художній школі Миколи Мурашка, в Київському політехнічному інституті і водночас у новоствореному Київському художньому училищі, одним із організаторів якого він був.

У творчості художника просліджуються пошуки своєї теми. Це пейзажі, портрети, автопортрети, але головне – він став загальновизнаним художником побутового жанру.

Побутовий жанр – це зображення в мистецтві тем та сюжетів із особистого і суспільного життя людей.

У живописі популярним зображенням є вигляд приміщень, інтер'єрів. Завдяки цим зображенням художники передають детальні свідчення про побут, меблі різних часів, посуд, дають уяву про уподобання, захоплення людей, їхній одяг.

До цієї теми зверталися безліч художників О. Сластіон, С. Васильківський, К. Трутовський та інші, але М. Пимоненко створив

найбільшу кількість живописних робіт на теми селянського життя. Миколу Корниловича називають майстром побутового жанру не дарма. В його картинах відображені традиції українського народу, народні свята, сцени праці українців, ліричні сцени тощо.

Не оминув художник і гостро соціальні теми. За рекомендацією Іллі Рєпіна, який на той час уже був академіком, професором Академії мистецтв, Микола Пимоненко представив на виставці київських художників картину «Проводи рекрутів». В ній зображено народне горе – односельчани проводжають юнаків у солдати на 25 років, стільки тоді була служба в Імперській Росії.

В 1894 році художника визнали офіційним членом Товариства пересувних виставок. Це було визнання таланту, майстерності художника. Він став причетним до плеяди передових національних митців. До кінця свого життя Микола Корнилович не пропустив жодної пересувної виставки.

Багато картин у художника на тему козаччина: «В похід. Проводи козака», «Повернення з походу», «Козаки на березі Дніпра», а також ряд ескізів, які стали повноцінними картинами із героїчного минулого України. Це такі картини: «Козаки відпочивають», «Голова козака, що сміється», «Козаки, які п'ють воду» та інші. В них показана весела дача, фізична сила, бойовий дух козаків. З особливою ретельністю виписаний одяг козаків, їхня зброя.

У похід. Проводи казака

Художника надихали береги річки, лани, ліси, мальовничі краєвиди. Він вважав своєю справою зображувати будні українців на сінокосі, під час жнив, оранки земельних угідь. Але разом з тим показував тяжку працю селян. Так, в картині «Жнива в Україні» зображено роботу жінок, які жнуть овес. Діточки з ними в полі, тут і імпровізована люлька. Старші приглядають за молодшими.

З якою ретельністю виписав художник кожен колосок – красиве поле, але милуватися ним жінкам немає коли, як і немає коли взяти на руки свою дитину, яка тягне до неї свої рученята.

Жнива в Україні

На картині «Збирання сіна в Україні» зображені селяни, які згрібають сіно, складають його на вози. Робота тяжка, але полотно наповнене сонячним промінням і це придає легкості сприйнятті сюжету. На передньому плані молодиця, красива українка вправно справляється з роботою. Вдалині річка і ліс, виділені світотінню. Пимоненко, як і французькі імпресіоністи, освоював пленер, і бачив героїв своїх картин на природі, бо вони в ній жили завжди, працювали, кохалися, освітлені промінням сонця.

Коли споглядаєш його картини, виникає враження, що художник не замислюється про свої картини, а їх йому підказує саме життя.

У роботі «З лісу» зображена молода жінка, яка несе важку в'язанку дров на спині. Її красиве обличчя відображає смуток, босоніж, одяг бідний, але сорочка – вишиванка. Художник підкреслює, що вона українка і життя безрадісне.

У ряді картин відображено веселу вдачу українок.

Є фотографія художника в інтер'єрі майстерні.

На мольберті стоїть значних розмірів полотно «Гопак», де зображено дівчину, яка танцює. Вона весела, темпераментна українська селянка. Коли дивишся на цю картину, виникає таке враження, що з полотна звучить музика «Гопака». Постать дівчини дуже колоритна. Микола Корнилович зобразив її ошатний одяг з тонкою чіткістю і точністю. В 1909 році картина була виставлена в паризькому Салоні і її викупив Лувр. Починаючи з 1904 року, його картини виставлялися за кордоном: Берлін, Лондон, Мюнхен, Париж.

Гопак

Мюнхенська «Нова Пінакотека» придбала картину «Вихід із церкви у Страсний четвер». На тлі церкви натовп людей, які вийшли з будівлі храму. Люди йдуть із запаленими свічками. Вогонь від свічок вихоплює з темряви їхні обличчя. Манера зображення нагадує картини голландських «старих» майстрів-живописців. Розчулення викликають хлопчик із дівчинкою, які в захопленні від цього свята і світла. Їхні обличчя з особливою ретельністю виписані художником.

Ми бачимо, що художник спостерігав не тільки за побутом селян, але й за проведенням свят, слухав колядки, щедрівки. Він вивчав, хотів зрозуміти прадавні традиції, обрядові дійства, щоб потім відтворити в художніх

полотнах. Це йому вдалося! Одна із ранніх робіт «Святочне ворожіння» вказує на це.

На картині зображені дві дівчини, які гадають зі свічкою. Вони по тінях на стіні хочуть вгадати образ судженого. Обидві одягненні в сорочки – вишиванки, на шії намисто коралове. Їхні обличчя, освітлені полум'ям свічки, завдяки світлотіні передає таємничість дійства.

Традиції українського народу показані в складних композиційних картинах: «Весілля в Київській губернії», «Ранок Христова Воскресіння».

Приваблює і звертає увагу глядачів одяг персонажів для народних гулянь. Це плаття, сорочки-вишиванки, чобітки червоного кольору на

підборах, вінки на головах дівчат і красиво пов'язані платки на заміжніх. А чоловіки одягнені в сорочки вишиті, шаровари, свитки, жупани, кожухи.

Особливу увагу М. Пимоненко приділяв зображенню сентиментальних, ліричних, жартівливих сцен із життя простого народу. В картині «Не жартуй» на передньому плані зображений парубок, який обіймає дівчину, а позаду до них підходить мати з лозиною. Молоді, веселі, красиві обоє в українському вбранні. Дівчина чорноброва і статна.

Побачення

Ідилія

На картині «Побачення» зображено на передньому плані тин, на якому сидить дівчина одягнена в українське вбрання, весела, парубок також одягнений в український одяг. Вечоріє і це придає картині особливої ліричності.

На картині «Ідилія» бачимо сентиментальну сцену залицяння парубка до дівчини. Дія відбувається опівдні. Вони освітлені яскравими променями сонця. Хлопець розмовляє з дівчиною, яка всім своїм виглядом демонструє засоромленість. Очевидно, вони зустрілися випадково, займаючись господарськими справами. Молоді люди одягнені у повсякденний одяг, але художник дібрав такі яскраві кольори, що виглядають вони святково, завдяки променям сонця.

Не тільки сонячне світло, але й світло місяця надавало ліричності картинам. Щоб досягти точності у відтворенні місячного світла, Микола

Корнилович ввечері створював етюди, а при денному світлі уважно розглядав те, що намалював вчора, щоб ввечері, на пленері, відтворити бачене.

Так, картина «Українська ніч. Побачення» написана художником відображає літню тиху ніч. Місячні промені надають біленьким хатам поетичності. Лірико-романтичний настрій закоханої пари передає глядачеві особливу таємничість. Святкове вбрання дівчини говорить про те, що вона його чекала, і це не було для неї несподіванкою. Молоді люди тримаються за руки, вони давно кохаються. А чому ж вона відвернулася? Художник так підкреслив виконання, дотримання дівчиною традиційної дошлюбної поведінки. Природа відображена так, ніби вона є учасником цієї ліричності.

Українська ніч. Побачення

Глядач сприймає її зв'язаною з цією ліричною сценою: біля хати квітне бузок і обіймає закоханих своїм духмяним чудовим запахом, квіти в траві зображені так, неначе зірки впали з неба і тиша...

Духовність, моральна чистота – такий у творах Пимоненка образ українського селянства, що визначається неоднозначним характером світобачення та світосприймання.

У Миколи Корниловича багато картин із зображенням дітей.

У картині «Брід» бачимо дівчинку і хлопчика, які гонять корів, такі собі «маленькі пастушки». Вони зображені спинами до нас і бредуть по великій калюжі. Він дуже вдало, правдоподібно малював гладь води і відбиття (відображення) на її поверхні.

Брід

А ось в картині «Гуси додому!» по воді іде ряб (по воді ідуть брижі), яку створив табун гусей.

«Вечоріє, або Останній промінь сонця». Двоє дітей – хлопчик, зовсім малий і дівчинка років десяти гонять додому гусей, через невелику річку. На поверхні води відображені зовсім інші фарби, відтінки – вечоріє. Діти зображені босоніж у бідному одязі. Показав художник, що дітям треба було і по господарству поратися, і малих сестер, братів бавити.

Миколі Корниловичу не треба було шукати ні натурщиків, ні моделі. Він їх знаходив на ярмарках, у сусідніх хатах. Його герої сусіди, які живуть реальним життям. Наприклад, на полотні «Брід» спиною до нас іде дівчинка,

то Олександра Фетісова; а в картині «Гуси, додому!» крокує Уляна Сиротинська, у творі «Гопак» пішов навприсядки у танок – Федот Петраш.

У кожній картині, де зображене село, обов'язково намальована хата. Біленька, чепурненька хата під соломою як візитівка української архітектури того часу. Ілля Рєпін називав Миколу Пимоненка «живим відтворювачем України».

Майстерня М. Пимоненка знаходилася в селі Малютінка біля Києва і він у своїх картинах зображав реальних селян цього села. В пам'яті односельчан зберігся процес малювання. А нащадки малютінців пишаються тим, що їхні пращури були натхненниками, або музами в творчості видатного українського митця. Дім у селі Малютінка зберігся – там знаходиться музей М. Пимоненка, в якому витає український дух.

Художник мав багато замовлень. Є картини, в яких митець повторював сюжети. Так, картина «Різдвяне ворожіння» має копії і знаходяться вони у Національному художньому музеї України та у Полтавському художньому музеї ім. Миколи Ярошенко. Його варіанти картини «Жертва фанатизму» є в Національному художньому музеї і в нашому Дніпровському художньому музеї.

У Києві на той час будувався Володимирський собор і Микола Пимоненко був запрошений взяти участь у його розписах. За виконані роботи отримав орден Святої Анни II ступеня.

Він був не тільки членом товариства пересувних художніх виставок, але й членом товариства мюнхенських художників і Паризького інтернаціонального союзу мистецтв і літератури. Також Рада Академії мистецтв присвоїла йому звання академіка живопису. Як було сказано в нагородному листі: «за відомість у художній царині».

Творчий доробок Миколи Пимоненка – більше 1000 робіт. Посмертна виставка (1913 р.) демонструвала 184 картини, 419 етюдів, 112 малюнків.

Він випустив красу України в світ.

Список використаної літератури

1. Огієвська І. В. Микола Пимоненко: альбом. Mykola Pymonenko. Київ: Мистецтва. 2013.
2. Пимоненко Микола Корнилович. Шевченківська енциклопедія: Т. 5: Пе-С: у 6 т. Гол. ред. М. Г. Жулинський. Київ: Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка, 2015. 118 с.
3. Чіп Б. М., Оганесян О. Г. Микола Пимоненко: Біографічний роман. Київ: Молодь, 1983. 256 с. (серія біографічних творів «Уславлені імена». Випуск 59).

ПРЕДМЕТНО-МОВНЕ ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ольга НЕЖИВА

*доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних
дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

У статті розглядається методика CLIL, яка була сформована і почалась широко впроваджуватися в систему шкільної та університетської освіти в Європі. Зазначено, що на сьогодні існують відомі три моделі CLIL такі, як: soft (language-led), hard (subject-led), partial immersion і кожна модель включає чотири «мови», які поєднуються між собою для створення належної лінгвістичної події CLIL. У статті також проаналізовані переваги методики CLIL, які сприяють студентам використовуючи іноземну мову, більш ефективно спілкуватися між собою; поглиблює міжкультурні знання, а також, удосконалює навички спілкування іноземною мовою в реальних умовах; розвиває мислення, і відкриває творчий та професійний потенціал, та виступає для студентів як ефективний спосіб встановлення міжпредметних зв'язків у межах навчального плану.

Ключові слова: методика CLIL, мова, іноземна мова, знання.

The article deals with the CLIL methodology, which was formed and began to be widely implemented in the system of school and university education in Europe. It is described that today there are three known models of CLIL such as soft (language-led), hard (subject-led), partial immersion and each model includes four "languages" that are combined with each other to create a proper CLIL linguistic event. The article also analyses the advantages of the CLIL methodology, which help students to communicate more effectively with each other using a foreign language; deepens intercultural knowledge, as well as improves communication skills in a foreign language in real life; develops thinking, and opens up creative and professional potential, as well as acts as an effective way for students to establish interdisciplinary connections within the curriculum.

Keywords: CLIL methodology, language, foreign language, knowledge.

Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог та дедалі наполегливіше працює над практичним

